

success story

Státní mateřská škola Řestoky **propojuje program Začít spolu s konceptem učení venku** a díky ukázkové přírodní zahradě se věnuje také environmentální výchově. To vše je zásluha pedagogů, včetně provozních zaměstnanců MŠ pod vedením ředitelky Dagmar Krčilové, která byla letos po 20 letech ve vedení školky oceněna cenou Gustava Habrmana jako Učitelka roku 2022 Pardubického kraje v kategorii Mateřské školy.

Ředitelka
Dáša Krčilová s dětmi na zahradě MŠ

Jak to začalo

Začátky zpravidla nebývají snadné a jinak tomu nebylo ani v Řestokách, malé vesnici v okrese Chrudim. Dáša nastoupila na post ředitelky, tehdy jednotřídní MŠ Řestoky, v roce 2002. Neměla zkušenosti s vedením, ale lákala ji příležitost ovlivnit vzdělávací proces a učit děti to, čemu sama věří. Byla rozhodnutá seznámit děti s tím, co je obklopuje a co je pro ně přirozené. Sama totiž věří, že když děti přírodu poznají, získají k přírodě vztah a budou ji přirozeně chránit. První školní vzdělávací program byl nazván Putování Pavoučka Poutníčka. Pavouček je průvodce na cestě dětí k poznávání světa a přírodních zákonitostí.

“Učím děti to, čemu sama věřím” (Dáša Krčilová)

Mateřská škola se dlouhodobě potýkala s nedostatkem dětí, a tudíž se do ní příliš neinvestovalo.

V roce 2003 přecházely všechny školy do právní subjektivity, a to Dáše otevřelo potenciál k rozvoji, modernizaci budovy, ale i vzdělávacího procesu.

V roce 2010 se podařilo navýšit kapacitu mateřské školy a otevřít druhou třídu. Podstatné investice získala školka díky dotaci schválené novým vedením obce v roce 2012.

Současně se podstatně začala proměňovat zahrada MŠ v duchu přírodního zahradničení.

A tento rok byl přelomovým i díky proměně prostředí a pozornosti věnované inovacím ve vzdělávání.

Pavouček Poutníček
- první školní
vzdělávací program

První setkání s programem ZAS

Dášu významně ovlivnilo setkání s vyučující Věrou Váňovou Krejčovou při studiu školského managementu na Univerzitě Karlově v letech 2003 až 2006. Díky Věře se Dáša blíže seznámila s principy individualizace ve vzdělávání a pro Dášu to byl první impuls pro novou vizi ve vzdělávání.

Pocit, že je tu domovská základna, podpora v podobě organizace Step by Step ČR, se stal velkou oporou k dalším odvážným krokům. Tehdejší pedagogický tým měl tři pedagogy včetně ředitelky. Na jaře roku 2014 se všechny tři vydaly na stáž do MŠ Beruška ve Frýdku Místku pod vedením Julky Gardošové.

Přijely nadšené a hned po návratu začaly přestavovat třídy a tvořit prostředí pro **centra aktivit**. Všechny učitelky prošly v průběhu dvou let letními školami programu **Začít spolu**, absolvovaly zahraniční stáže a Dny ve třídě Začít spolu na různých školách po celé ČR. Do nastartovaných procesů ale přišly změny v týmu a Dáše nezbylo než školku pouze udržovat v zavedené kvalitě a znovu proškolit nový tým. Situaci pomohl vyřešit až nový princip financování škol, PHmax. Škola získala 4 celé úvazky, tj. 2 učitelky na 1 třídu, a tým se stabilizoval.

Dáša a "její" děti

Jak program působil na tým, děti, rodiče a okolí

Pokud z mateřské školy odchází nadšené děti a těší se do ní, je to pro rodiče signál, že změny v pojetí výuky jdou správným směrem. Děti získaly s programem Začít spolu velkou dávku důvěry, ale i zodpovědnosti. Ve třídě se dětem zpřístupnily předměty, které dosud nebyly volně na dosah.

O tom, že se v řestocké školce učí jinak, všichni věděli, ale neměli zcela přesnou představu o tom, co program obnáší. Spolu s Věrou Váňovou Krejčovou tedy pozvaly rodiče, aby se s programem seznámili.

S odchodem prvních absolventů programu ZAS do základní školy však nastala poprvé neplánovaná situace. Děti z Řestok v základní škole reagovaly jinak, než bylo standardní. Byly zvyklé diskutovat, navrhovaly řešení, ptaly se a nebály se chybovat. A to nebylo v roce 2017 ve státní základce zvykem. Při komunikaci s vedením školy se Dáše postupně podařilo program vysvětlit nejen ve sborovně základní školy. Pozvala tehdejší starostku obce a pedagogy spádové základní školy do MŠ, aby se stali součástí vzdělávacího procesu a mohli tak lépe pochopit principy programu. Psala články do novin pro veřejnost, aby co největší skupina lidí věděla, co program obnáší.

Paní ředitelka základní školy následně proškolila tým prvostupňových pedagogů. A s odstupem času se ukázalo, že ti, kteří zpočátku programu nedůvěřovali, jej pochopili a začali školku v Řestokách sami vyhledávat.

*"Kdykoli se přimísí nějaké nařizování, naše mysl hned cítí odpor a odvrací se."
(Jan Amos Komenskij)*

Klíčové momenty při implementaci programu

Spolupráce s rodiči tu vznikla naprosto přirozeným způsobem, protože při budování školy a zahrady byla potřebná každá ruka. Zapojení rodičů se postupně stalo běžnou zvyklostí a pomohlo vytvořit fungující komunitu a akce, které již mají svoji tradici. Navíc se během těchto akcí tvoří nová přátelství a vztah k instituci předškolního vzdělávání dostává úplně jiný rozměr.

*"Vše ať se děje přirozeně, násilí ať se vzdálí ze všeho, co se děje."
(Jan Amos Komenskij)*

Přírodní zahrada MŠ

Začít spolu v přírodní zahradě

Těžištěm koncepce MŠ Řestoky je přírodní zahrada o rozloze 2665 m², která slouží jako přírodní učebna. První velkou inspirací se stala v roce 2011 Konference Nadace Proměny, kde byly prezentovány ukázky přírodních zahrad v zahraničí, nabízející podnětné prostředí a učící zóny. Zahrada řestocké školky potřebovala probudit, oživit, naplnit podněty, aby mohla nabídnout svůj potenciál dětem, rodičům, celé komunitě a v neposlední řadě živočichům, kteří zde našli útočiště.

„Pustili jsme se do vytváření přírodní zahrady a současně jsme začali pracovat v programu Začít spolu. A najednou se ukázalo, že obojí spolu dokonale kooperuje a propojuje se naprosto přirozeným způsobem,“ vysvětluje Dáša Krčilová a dále popisuje, jak koncept vypadá v praxi: „Prostředí školní zahrady umožňuje přenášet vzdělávání co nejvíce ven. Takže i na školní zahradě probíhá společný ranní kruh s motivací dětí k tématu a rozdělení dětí do center. Zahrada je jako stvořená k bádání a pozorování rostlin a živočichů v ní. Na záhonech navíc lze pěstovat, sklízet úrodu a zpracovávat ji jak ve školní jídelně, tak i v centru aktivit domácnost. Efekt vzdělávání je reálný a viditelný právě díky centrům aktivit.“

Vznik zahrady ovlivnily svými náměty také samy děti. Děti třeba chtěly prolézačku s tajným východem. A tak při přestavbě budovy přivezli kanalizační rouru, tu zahrnuli zeminou a vznikla terénní nerovnost s tunelem. Postupem času zrealizovala školka spolu s rodiči slámové bludiště, které se každý rok obměňuje. Letos stavěli bludiště absolventi školky – sami se nabídli s tím, že už vědí jak na to. Přestavělo se pískoviště, založila se louka, vybuďovalo se pítko pro děti, které si děti samy obložily keramickou mozaikou. Vodní herní prvek „Malé vodní hospodářství“ učí děti hospodařit s vodou.

Vytvořili knihobudku a semínkovnu pro šíření chemicky neošetřeného osiva, s kterou pomohli hasiči a jeden tatínek. S oporou vedení obce, s pomocí rodičů a přátel školy, hasičů a supervizí Dany Křivánkové z Lipky Brno se podařilo vybudovat jezírko.

Tento mokrý biotop má několik výškových zón. Většinu obvodu jezírka tvoří mělká zóna. Jen pod pozorovacími kameny je hloubka 60 cm a na kameny se děti dostanou pouze pod dohledem dospělé osoby, protože jezírko je odděleno od prostoru určeného pro volnou hru plůtkem. Pohyb kolem jezírka se řídí pravidly, škola učí děti nebezpečí poznávat, komunikuje o něm a učí je mít k němu respekt. Zahrada MŠ získala v roce 2017 certifikát „ukázková přírodní zahrada“.

Letos se zahrada MŠ zařadila mezi 15 projektů nominovaných z celé Evropy v kategorii Učení v zahradě a Dáša Krčilová převzala na slavnostním vyhlášení v Innsbrucku **Evropskou cenu za ekologické zahradničení.**

Poslední projekt **Jedlá zahrada** mohli uskutečnit díky Skutečně zdravé škole a společnosti Lidl. Projekt pomohli navrhnout rodiče a odborník Jiří Rech.

*“Vše, co opravdu potřebuji znát, jsem se naučil v mateřské škole”
(Robert Fulgun)*

V rámci projektu Jedlá zahrada zasadili množství jedlých keřů, zrekonstruovali záhony a vyrobili nové, vyvýšené, zavlažované dešťovou vodou. Vznikla také spousta nových prvků, které jsou interaktivní a děti si současně vyzkouší své pěstitelské dovednosti.

Zahrada MŠ se několikrát ročně **otevřít veřejnosti**. Největší akce pořádají **na podzim, při slavnostech**, kde prezentují výpěstky a výrobky z regionální produkce, a **v červnu při Víkendu otevřených zahrad**.

Rituál sečení louky

Součástí je každoroční rozlučkový rituál – rodiče dětí, které z mateřské školy odchází do základní školy, sekají louku. Do školky se zároveň vrací při společných komunitních aktivitách dětí, které jsou nyní již dospělé, protože zahrada je spojuje.

Zdokonalování cestou spolupráce

Program Začít spolu už tu funguje 10 let a daří se vzdělávat i veřejnost.

Rodiče informace předávají dalším generacím a do dění kolem školky jsou zapojené celé rodiny.

Vzdělávání učitelů - jarní škola ZAS

Ve školce probíhá vzdělávání pedagogů - Dny ve třídě Začít spolu, prohlídky školní zahrady, sdílení zkušeností. Pořádá se zde podzimní a jarní kurz Začít spolu. Škola spolupracuje s odborníky z Univerzity Pardubice a také s MAS Chrudimsko, které napomohlo otevření **ZaS centra** pro profesní rozvoj pedagogů MŠ.

Plány do budoucna

Zásluhy ředitelky Dáši ohromí na první pohled. Do budoucna má v plánu pokračovat v environmentálních a komunitních aktivitách školy.

Ráda by vyhledávala další zajímavé osobnosti a odborníky, kteří by mohli přinést vzdělávacímu procesu i komunitním aktivitám nový rámec.

Učení venku

Velký zájem o školku vytvořil paradoxně novou situaci - hlásí se sem hodně návštěv a Dáša hledá kompromis, jak skloubit chod školky a současně uspokojit zájemce ze strany veřejnosti. Najít tu správnou rovnováhu mezi šířením tohoto jedinečného vzdělávacího konceptu a zachováním potřebného klidu pro výuku a běžný chod školky, je tedy aktuálně největší výzva.

Dáša věří, že plánovaným otevřením ZaS centra bude uspokojen zájem rodičů a pedagogů o vzdělávání v programu Začít spolu.

